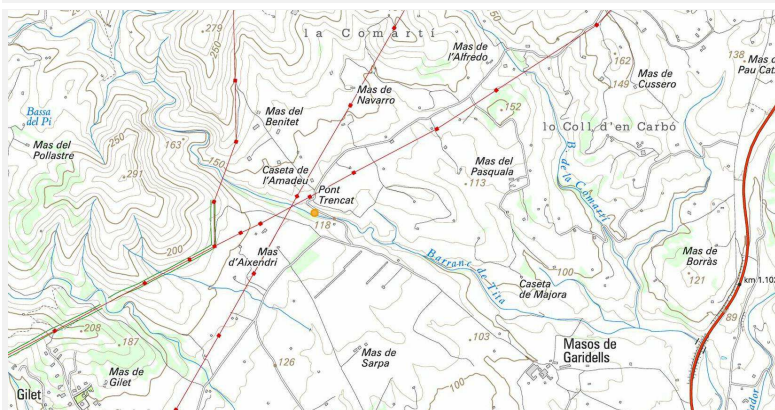
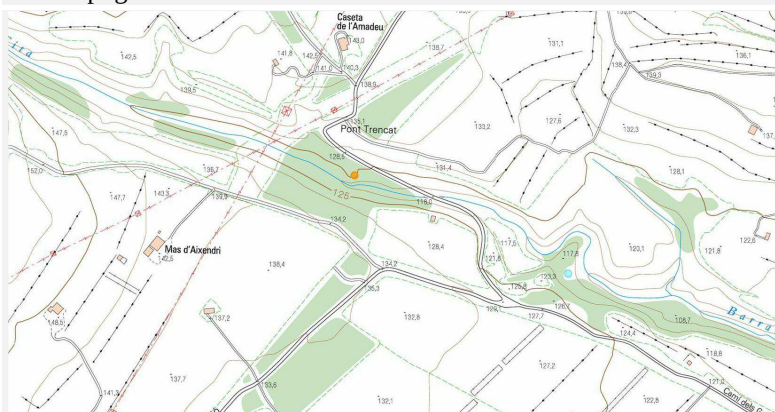

FITXA D'INVENTARI PATRIMONI ARQUEOLÒGIC I ARQUITECTÒNIC

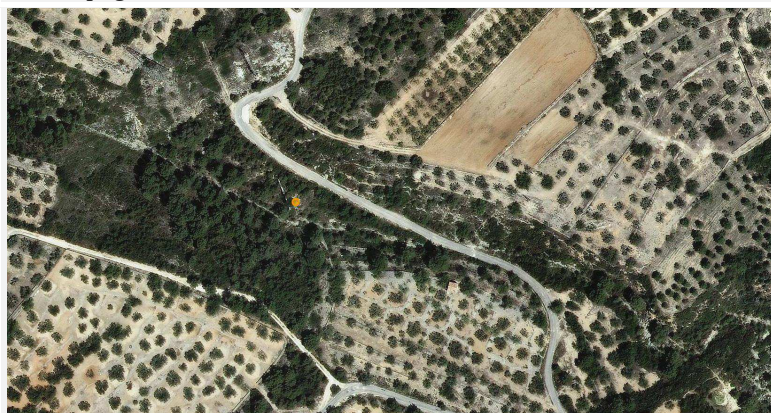
Núm. catàleg:	P14	Identificador:	PONT TRENCAT
Terme municipal:	EL PERELLÓ	Comarca :	BAIX EBRE
Coordenades UTM:	X: 305338.7; Y: 4524741.6		Alçada snm: 135 - 125
Núm. jaciment IPAC:		Codi de registre IPAC:	
Règim jurídic:		Cronologia:	Segle XIX
Protecció:			
Tipus d'element:	Infraestructura viària - Viaducte		
Referència cartogràfica:			

Base topogràfica 1:25.000. ICC

Base topogràfica 1:5.000. ICC

Ortofotomapa 1:2.500. ICC

Situació:	Per arribar-hi, cal seguir la carretera vella de Tortosa al Perelló, ara convertida en camí rural. El pont està situat damunt del barranc de Tita mentre que el camí actual continua barranc avall per on el creua. Aquest

	barranc serveix de límit entre els termes del Perelló i l'Ampolla.
Bibliografia:	BOYER GIL, A., PALLARÈS LLEÓ, A., <i>Història d'El Perelló</i>, volum I, Barcelona 1978, 142, nota 1. MARTÍNEZ, J.L., MARTÍN-CARO, J.A., LEÓN, J., <i>Evaluación estructural de puentes arco de fábrica</i>. Monografia a www.hormigon.mecanica.upm.es.

Notícies històriques:

Boyer i Pallarès recullen la creença que foren els perellonencs els que van destruir aquest pont durant la Guerra dels Segadors, l'any 1640, quan les tropes de Felip IV, a les ordres del marquès de los Vélez, s'apropaven a la vila des de Tortosa.

El pont està situat a l'antic camí que, sortint de Tortosa pel Lligallo Major, a l'est de la ciutat, es dirigeix a Tarragona i Barcelona, passant pel Perelló. Aquesta via de comunicació havia estat el pas dels caminants i, sobretot, dels exèrcits, i és el camí que prenen les tropes de Felip IV durant la Guerra dels Segadors. L'element més important situat en el tram de camí entre Tortosa i el Perelló és el Coll del Alba, amb la seva ermita dedicada a Santa Maria.

L'ermita pren el nom del coll on es troba, a uns 10 km de Tortosa per l'antic camí des d'aquesta ciutat a Tarragona. Consta d'església i hostatgeria, encara que actualment no hi viuen ermitans. En tots els sectors l'estructura de l'edifici és medieval, amb nombroses modificacions posteriors. Es troben adossades i conformen un perímetre, en principi tendint al quadrat, però posteriorment alterat per haver adossat un porxo a la façana de l'església. L'exterior medieval té encara caràcter de fortificació, amb murs gruixuts d'escasses obertures, en forma d'espitlleres, especialment en el sector del presbiteri i contigu a l'hostatgeria. L'església és de planta rectangular, amb una nau de volta de mig punt i absis també quadrat amb volta gallonada sobre trompes. Les mènsules que sostenen els arcs segueixen un model gòtic. En el sector contigu al presbiteri s'obren dues capelles a la nau, determinades per un arc de triomf de tipus barroc. Al tram dels peus hi havia un cor, ara tombat per refer-lo. A l'exterior, l'església s'obre mitjançant un porxo gòtic de cinc arcs apuntats sobre esveltes columnes de capitell prismàtic. Posteriorment s'hi va afegir un altre porxo al davant, determinat per un gran arc escarser. La sagristia fou refeta en època barroca; resta força malmesa la fornícula amb emmarcament decoratiu de guixeria.

L'hostatgeria, a la banda nord, manté a l'exterior l'aparença de fortificació en l'extrem posterior: sembla la base d'una torre, ara escapçada. La banda davantera i l'interior han estat força alterats modernament.

El lloc era conegut a l'Edat Mitjana com Coll de l'Alma. Segons la historiografia del final del segle XIX i l'inici del XX hi va haver una torre de vigilància i defensa abans que es construís l'església; tot i això, la documentació publicada en els darrers anys demostra que la torre no es va arribar a construir en cap moment, ja que el coll queda massa lluny del mar perquè la torre fos útil. Els documents també demostren que el petit temple es va construir a la dècada de 1440, que va ser ampliat al segle XVI i que la coberta de la sagristia -encara conservada- van ser canviada pel mestre Marc Tarrós

l'any 1611, a la vegada que també es canviaven les cobertes de fusta d'altres edificis de propietat municipal.

Seguint l'antic camí, en direcció al Perelló, en la confluència amb el camí del Ranxero, es troba la Caseta dels Guardes, al terme municipal de Tortosa quasi tocant al terme municipal de l'Aldea, i uns metres més endavant, l'Hostal de Don Ramon. Després de creuar el barranc de la Font de la Gràcia es troba el camí de la Fullola. Abans de creuar el barranc de Camarles trobem, també al terme de Tortosa, l'Hostalet de la Mosca. Entre els termes del Perelló i l'Ampolla, al barranc de Tita, el Pont Trencat, i s'entra al Perelló pel Coll de les Forques.

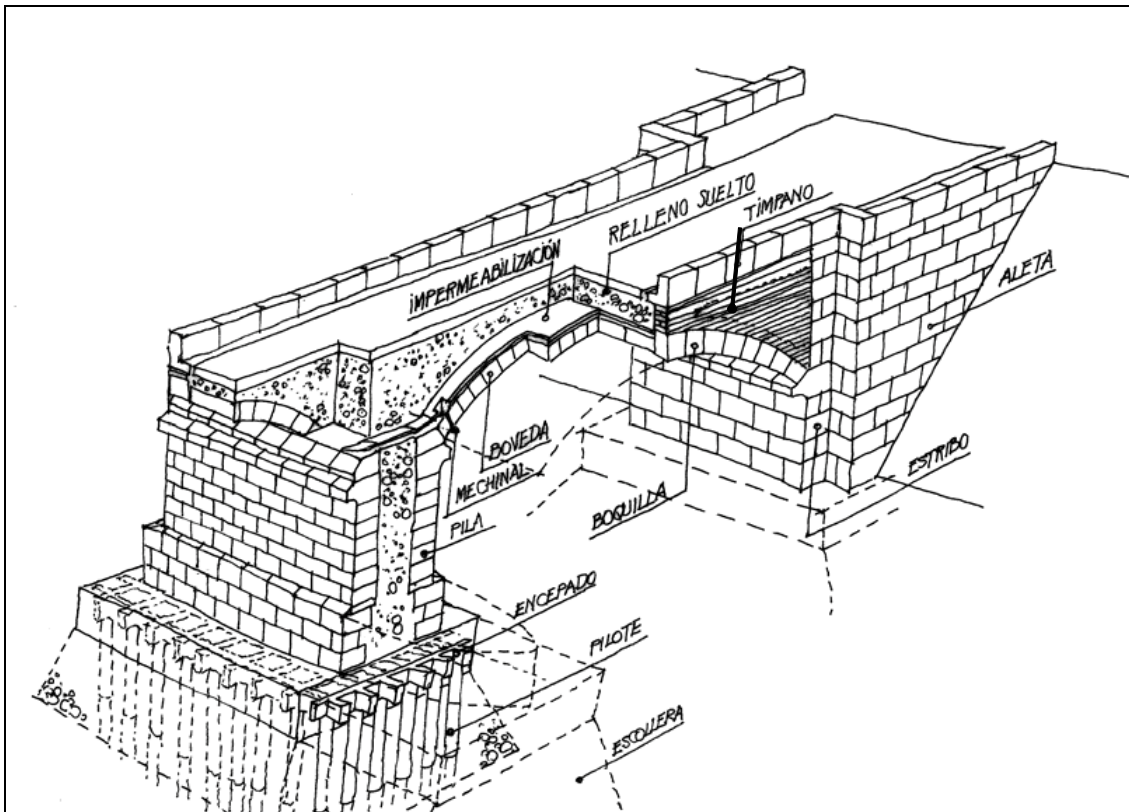
Nosaltres som del parer que aquest pont s'estava construint a les darreries del segle XIX i que per alguna raó es va ensorrar i l'obra de la que formava part es va abandonar. De fet, l'actual camí rural, en alguns mapes s'anomena carretera vella de Tortosa al Perelló. Una edificació propera situada a la part superior del barranc, en una finca d'oliveres, sembla una antiga caseta de peons caminers, i tot i les possibles modificacions que ha sofert, porta la data de 1891.

Descripció:

Tot i el mal estat, encara es poden veure els murs (aletes) i part de l'arrencament de la volta que creuava el fons del barranc. Aquest pont, fet de maçoneria, estaria format per una volta cilíndrica anàloga a la de mig canó, encara que en ella predominaria la dimensió longitudinal sobre la transversal, i per aquesta raó l'efecte de volta seria mínim.

Entre els elements estructurals d'un pont d'obra de fàbrica s'han de considerar els següents elements: la volta, el reompliment, els timpans, les piles, la fonamentació i per últim, el conjunt format pels estreps, les aletes i els murs d'acompanyament.

- La volta és el principal element resistent en un pont arc de fàbrica.
- El reompliment és tot el material (pedres principalment) que es trobava entre la volta de fàbrica, timpans, estreps i superfície de rodament.
- Els timpans són els elements verticals que es disposen lateralment i es recolzen sobre la volta. En la majoria dels casos són reomplerts o massissos i la funció principal és la de contenir i confinar lateralment el reompliment. La cara exterior dels timpans és plana i totalment vertical, mentre que la cara interna presenta un talús, de manera que augmenta l'espessor del timpà de dalt a baix.
- Les piles són els elements funcionals que condueixen la càrrega transmesa per la volta fins als fonaments.
- Les aletes són els murs en rampa que a ambdós costats del pont serveixen per a contenir el reompliment i dirigir les aigües.

Il·lustració dels elements d'un pont arc de fàbrica publicada per MARTÍNEZ, J.L., MARTÍN-CARO, J.A., LEÓN, J., *Evaluación estructural de puentes arco de fábrica*, 9, fig. 2.1.

Les restes del pont es conserven a les dues bandes del barranc de Tita i, tot i el mal estat en que aquestes es troben i l'abundant vegetació que ara cobreix tot l'espai, es poden veure algunes de les parts del pont.

El pont tindria 10 metres d'amplada, entre dos murs de 60 cm a la part superior i de 150 cm a la base, i una alçada que va dels pocs centímetres a les parts superiors del barranc a prop de 5 metres conservats, però que a la part central del barranc tindria una alçada d'uns 10 metres. Per tal de documentar en condicions totes les restes del pont, seria necessària una neteja de l'abundant vegetació que cobreix les restes del pont.

No obstant, amb les restes que ara per ara es poden veure, ens fa pensar que el pont no va arribar a acabar-se, ja que pels voltants no s'observen grans restes i és difícil pensar que les barrancades se les hagin emportat.

A pocs metres del pont es conserva un forn de calç, també molt cobert de vegetació. I uns metres barranc avall, però en una de les feixes de conreu, es troba una caseta de camp que, al nostre parer, és una caseta de peons caminers que van participar en la construcció del pont. Una dovella porta la inscripció:

Agosto
Año 1891
R.P.L.

Imatge del forn de calç i de la caseta propera